

Kroniek 1914 – 1918

Luc Haeghebaert

1914

Nieuw stationsgebouw

De werken aan het station zijn begin 1914 afgelopen. Lichtervelde heeft voortaan een ruim stationsgebouw aangepast aan de belangrijkheid van het spoorwegknooppunt. Van een feestelijke inhuldiging is er nergens een spoor; de nakende oorlog zal hiermee alles te maken hebben. Dat de rond het station bloeiende paardenmarkt ook door de spoorwegen belangrijk geacht wordt, moet blijken uit de siertegels met marktaferelen die op het gebouw aangebracht worden.

Uit de gemeenteraad - juni

De gemeenteraad stemt een motie voor het doortrekken van de Statiestraat naar de Koolskampstraat: de huidige Astridlaan. De oorlog zal er voor zorgen dat het plan opgeborgen wordt. Het aanleggen van deze weg zal nog zo'n 20 jaar op zich laten wachten.

De eerste oorlogsdagen

De Veldbloem van 22 augustus schrijft:

'Heden zaterdag namiddag om 3 1/2 22 oogst 1914 (date die te onthouden is) zijn 17 Duitse soldaten peerdevolk met lansen en karabijnen

gewapend met een officier aan 't hoofd Lichtervelde binnengekomen. Zij kwamen langs de kalsijde van Thieltwaart naar het huis van M.

burgemeester die ze vergezelde tot op de markt.

De officier sprak een weinig fransch. Wat kwamen zij hier doen? Zij kwamen op verkenning omdat ze gehoord hadden dat de Engelschen in de provincie gekomen waren. Zij zijn hier wat op de markt gebleven, hebben een hoeveelheid kaas en brood gekocht en betaald met een briefken van 20 mark betaalbaar op de nationale bank van België.

De soldaten kochten wat cigarettten, chocolade en glazen bier, betaalden alles en waren gespraakzaam, zij deden uiteen dat zij van Luik kwamen langs Hasselt en reeds 21 dagen in hun leerzen zaten en in 9 dagen niet gewaschen waren.

De toekomst zou echter uitwijzen dat de laatste paragraaf ijdele hoop was. De Duitsers kwamen wel degelijk terug. Een eerste maal op 23 augustus: 140 militairen, 31 cyclisten en 109 ruiters die een aantal sabotage-daden verrichtten.

‘Aan den Voerman was één hunner peerden gevallen; zij doodden het en lieten het achter. Getrokken tot voorbij de statie, de cyclisten afgestapt en terug naar het station gekomen; telefoon- en telegraafdraden afgesneden langs beide kanten, signaaldraden ook af, telegraaf-

.../...

Na hier een kwart verbleven te hebben zijn zij niet verder gegaan dan de markt en weder vertrokken van waar ze gekomen waren in de richting van Thielt en M. burgemeester deed hen een eind ver uitgeleide, maar niemand mocht ze volgen.

Zou het waar zijn ?

Onder alle voorbehoud deelen wij mede dat er eene overeenkomst zou gesloten zijn tusschen België, Duitschland, Frankrijk en Engeland, waarbij ons land nu buiten strijd zou gesteld zijn zoodat wij niet anders te hebben in ons land dan de vreemde legers te laten begaan. Indien dit waar is, zou dit eene zekere gerustheid te weeg brengen in de bevolking.’

en telefoontoestellen ongebruikbaar gemaakt en den inhoud der kas medegenomen; ontrent tusschen 8 en 9 uur 's morgens. Ook een peerd meegenomen bij de gebroeders Deceuninck (Kruiskalsijde) en een bon gelaten van 1500 fr. Vertrokken naar Thourout’.

De 26ste passeren deze militairen opnieuw door Lichtervelde, nu komende van Thourhout.

September

Er komen (voor de hand liggende) maatregelen i.v.m. de oorlogstoestand.

Alle wapens moeten onmiddellijk ten gemeentehuize nedergelegd worden.

Er wordt een bijzonder krediet van 2.500 Fr. gestemd om de kosten voortkomende uit de oorlog te dekken. Het geld zal op andere posten bezuinigd worden: wegenonderhoud, feesten e.d.m.

Intussen groeit het aantal vluchtelingen in Lichtervelde: op 15 september zijn er al 183, voornamelijk uit de streek van Mechelen en Leuven. Enkele dagen later trekken ze naar Engeland.

Op 24 september vertrekken 44 Lichterveldse mannen van de klas 1914 per trein naar het front.

Laatste Belgische soldaten...

Vanaf begin oktober wordt Lichtervelde overspoeld door terugtrekkende Belgische troepen. Ze krijgen (verplicht) onderdak o.m. in De Zwaan (456), bij Jules Denys (410), bij Pol Delafontaine-Tanghe (360) en bij de Zusters Paulinen (228). De lijst die de gemeente opstelt, bevat 2370 soldaten. De laatste Belgische soldaten verlaten het dorp op 14 oktober.

... en de eerste Duitsers

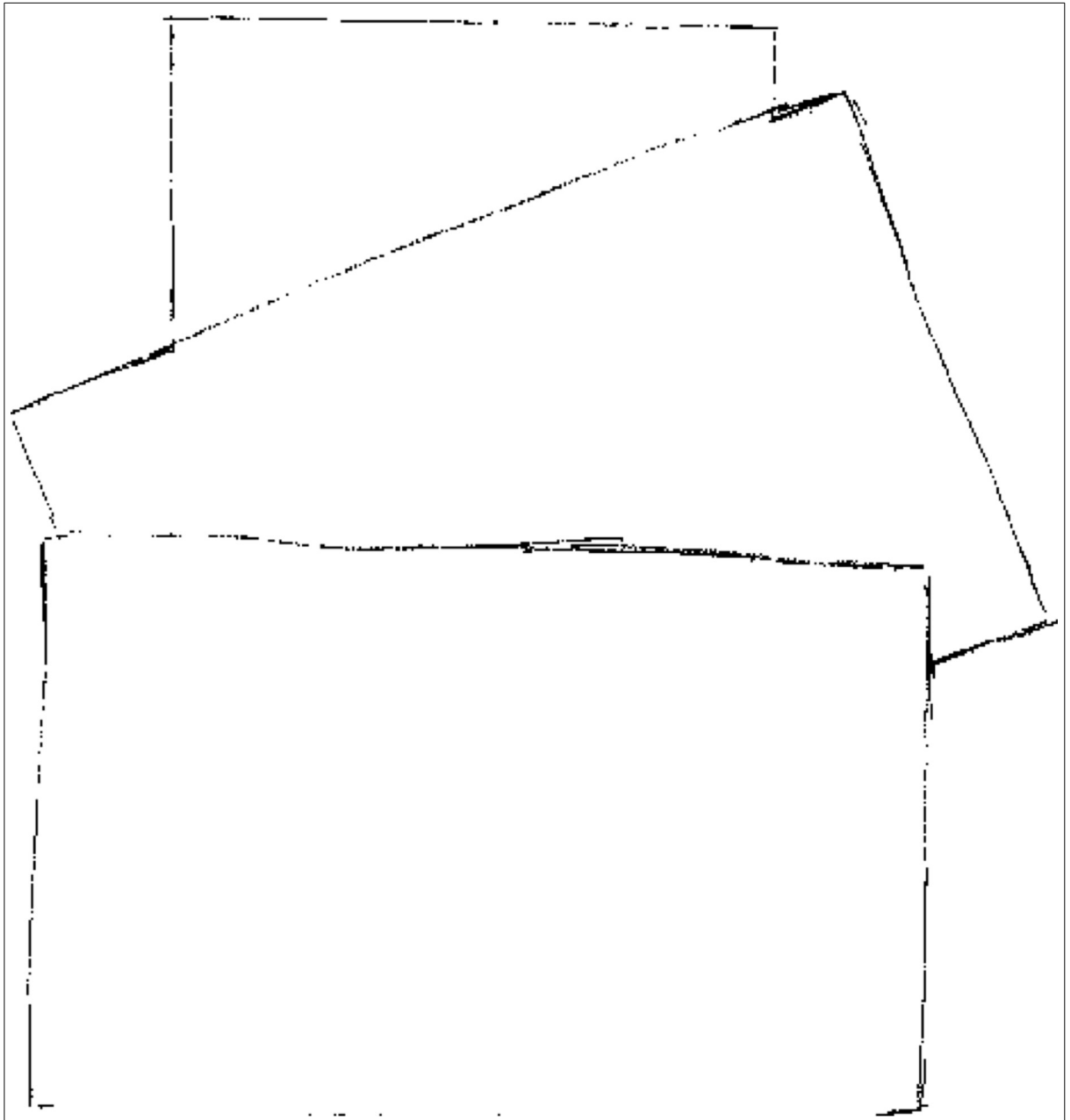
Op 15 oktober wordt Lichtervelde zonder slag of stoot ingenomen. Er wordt een Ortskommandantur gevestigd, eerst bij brouwer Labens in de Statiestraat, later bij brouwer Cloet op de Markt. Eindeloze rijen Duitse soldaten trekken nu door het dorp. Ook nu wordt de bevolking verplicht slaapgelegenheden te geven, hetgeen met veel minder enthousiasme gebeurt dan voor de Belgen het geval was. De schoolgebouwen worden nu als slaapgelegenheden ingericht.

Geen lokale kranten meer!

Wegens de oorlogsomstandigheden houden de twee plaatselijke kranten, *De Veldbloem* en *De Gazette van Lichtervelde* op te verschijnen. Ze hebben ongeveer 30 jaar voor de plaatselijke berichtgeving gezorgd, elk van uit zijn politiek gekleurde invalshoek. Na de oorlog zullen ze de draad niet meer terug opnemen.

December

Omwille van gebrek aan middelen en om de nodige uitgaven te kunnen betalen, beslist de gemeenteraad om voor 50.000 Fr. kasbons uit te geven: *in vervanging van de ontbrekende geldmiddelen. Hunne weerde zal gewaarborgd zijn door de gemeente en uitkeerbaar door de gemeentekas, zoohaast de tijdsomstandigheden het zullen toelaten.*

FR

1915

De gemeenteraad van februari

De gemeenteraad komt speciaal bijeen om de uitnodiging te bespreken die de Duitse overheid gestuurd heeft om een concert in de kerk bij te wonen. Bedoeling van het concert is geld in te zamelen voor het onderhoud van de graven van de Duitse gesneuvelden. De uitnodiging spreekt duidelijke taal: *'Der Wohltätigkeit sind keine Schranken gesetzt'*¹. De Ortskommandant verwacht van de concertgangers dus duidelijk méér dan de prijs van het entreekaartje. De burgemeester antwoordt diplomatiek (in het Frans): *'...Het is mijn taak U te laten weten dat ondanks de wens om U persoonlijk gunstig te stemmen de omstandigheden niet toelaten om uw uitnodiging te aanvaarden.'*

Er wordt een plaatselijk voedingscomité opgericht met de volgende samenstelling: voorzitter is Jules Storme, penningmeester notaris Louis Desaegher, secretaris brouwer Jozef Demeulenaere en de leden Leon Depuydt en Modest Goddyn. Daar zullen in de loop van het jaar nog bijkomen Oscar Vanhove en Emerie Maenhout. Dit comité wordt *'gemachtigd om alle verbintenissen betreffende de bevoorrading der gemeente aan te gaan onder waarborg en op de verantwoordelijkheid der gemeente, als ook om over de noodige voorschotten uit de gemeentekas te beschikken.'*

Er wordt een dankbetuiging opgesteld aan het Amerikaans comité dat voorziet in voedselleveringen: *'De gemeente Lichtervelde even als geheel het bezette gedeelte van België, is eeuwigen dank verschuldigd aan die inrichtingen en vooral aan het Amerikaansch volk, wiens onuitputbare edelmoedigheid zooveel ellende leenigt en wiens bewonderenswaardige hulpvaardigheid met gulden letters in het boek der geschiedenis zal beschreven staan als een helderen lichtstraal in sombere tijden.'*

April

Cyriel Lemahieu (°1884 Esen) wordt aangesteld als vervanger van onderwijzer Guido Defefortrie die aan het front verblijft. Lemahieu is vroeger nog onderwijzer geweest in Lichtervelde en is thans oorlogsvluchteling, net als Michel Hoornaert die Cleophas Sintobin vervangt.

9 augustus - de Pelikaanmolen is ingestort

In de nacht van 8 op 9 augustus is de Pelikaanmolen ingestort. De reden is wellicht te zoeken bij een overbelasting door ingekwartierde soldaten. Clement Vervaeke zal zijn molen nooit meer zien herrijzen.

Gemeenteraad - september

De gemeenteraad bespreekt het verslag van het plaatselijk voedingscomité waarin nogal wat aandacht geschonken wordt aan de kritiek die er is. *'Jammer is het nochtans dat de bevolking er eerder op uit is de werkzaamheden van het komiteit te be-*

¹ Vrij vertaald: Op uw vrijgevigheid mag geen beperking staan.

knibbelen als ze te waarderen, ze eerder te bemoeilijken als ze te ondersteunen, ja ze zelfs eerder te misbruiken als er op eerlijke wijze van te genieten.

Wij durven niet verhoppen dat dit zal beteren hoe de tijden ook nog zullen verslechteren - want zoo de leden van het komiteit zich alleen laten leiden door gevoelens van opoffering, de tegenstribbelaars zijn gedreven door gevoelens van ik-zucht of geest van bekibbeling - en terwijl de eene blijven het algemeen welzijn (zelfs tegen hun eigen belang) behertigen, zullen de andere voort niets dan hun persoonlijk voordeel of voorkeur inzien. Het ware in alle geval wenschelijk dat de lastige taak der tegenwoordige leden wat verminderd wierde door bijtreding van nog eenige edelmoedige helpers, en wij zouden vooral de leden van den Gemeenteraad dankbaar zijn wilden zij ons de eer aan doen regelmatig onze zittingen en besprekingen bij te wonen.'

Apotheek Vandeputte en herberg Den Hert (Der Hirsch) na het bombardement van 6 september.

6 september - de Engelsen bombarderen

Op 6 september heeft een bijzonder dramatisch bombardement plaats op Lichtervelde. Engelse vliegtuigen bombarderen er Duitse vrachtwagens die op weg zijn naar het front. Het resultaat is verschrikkelijk : al de huizen vooraan in de Beverenstraat zijn vernield: café Den Hert, apotheek Vandeputte, slagerij Vanderper en herberg De Nieuwe Keizer...

De cijfers over het aantal gesneuvelde Duitse soldaten lopen nogal uiteen omdat de Duitse overheid er stil over blijft maar het zouden er 40 à 60 zijn. Feit is dat pastoor Desmet over hopen Duitse lijken moet stappen om de huizen van zijn parochianen te bereiken. Er zijn nu voor het eerst ook een aantal burger-slachtoffers: 7 mensen komen om het leven en 6 zijn gekwetst. Vooral de families Vanderper en Vandeputte zijn zwaar getroffen². De slachtoffers worden enkele dagen later gezamenlijk begraven. Een grote lijkstoet trekt door het centrum van de gemeente.

De slachtoffers van het bombardement op 6 september worden ten grave gedragen.

² De slachtoffers van de bommen in de Beverenstraat waren: apotheker Henri Vandeputte en zijn 17-jarige zoon Robert, samen met Maria (14 jaar) en Julia Vanderper (2 jaar), kinderen van slager Alexander Vanderper. Ook in de Statiestraat vielen toen bommen, op de woning van Albert

Gemeenteraad - februari

De gemeente beslist om een gemeentelijke grondbelasting in te voeren, een personele belasting en patentrecht *'omdat de gemeente door den staat van oorlog van het grootste deel harer inkomsten beroofd is en over geene geldmiddelen beschikt om hare gewone uitgaven te dekken en omdat er geen belastingen door het lands- of provinciebestuur geheven zijn geworden in 1915.'*

Er wordt een verslag van het Hulp- en voedingscomité naar voor gebracht. De producten die het meest aangekocht zijn, zijn: meel (274.000 kg), bloem (60.100 kg), rijst (33.200 kg), en maïs (41.800 kg).

Opnieuw drukt men zijn ongenoegen uit over de onterechte kritiek die het comité vaak krijgt. *'Het is spijtig te moeten vaststellen dat het streven van het komiteit naar rechtmatige verdeling en verzekering der bevoorrading van de bevolking zoo dikwijls gedwarsboemd wordt door de onbezonnene of baatzuchtige handelswijze van sommige ingezetenen.'* Het komiteit heeft geld gegeven aan de behoeftigen, werklozen, families die een kostwinner onder de wapens hebben, vluchtelingen, kantwerkers en aan de krijgsgevangenen. Er is trouwens een comité voor de krijgsgevangenen opgericht o.l.v. Leon Depuydt. Nogmaals worden de Amerikanen bedankt: *'Uit dit beknopt overzicht, kunt gij zien, mijne heeren, welke grote diensten het Amerikaansch komiteit aan onze bevolking bewijst, en onze gevoelens van dankbaarheid gaan natuurlijk naar deze edelmoedige mannen, die in deze rampzalige dagen, ons vaderland en ons volk eene reddende hand toegesteken hebben. België zal ten eeuwigden dage zijne erkentelijkheid verschuldigd zijn aan Amerika en zijne verkleefde medehelpers'*

Juni – uit de gemeenteraad

Ondanks de moeilijke tijden is er toch financiële ruimte voor een salarisverhoging van de gemeentesecretaris. Zijn jaarwedde wordt opgetrokken van 1.830 naar 2.000 Fr.

Er zijn moeilijkheden bij de inwoners van het centrum om zich van boter te voorzien. Er wordt eenparig beslist om de boterbevoorrading in te voeren door middel van op-eising.

19 augustus

Twee Engelse vliegtuigen laten enkele bommen vallen op het Lichterveldse station. Er is veel stoffelijke schade en er zijn enkele gekwetsten.

Demunster. Firmin Dejonghe (°1879), Achiel Vervaeke (°1882) en de 16-jarige Gerard Desmet, die zich op straat bevonden, werden gedood. Daarnaast werden nog een viertal personen levensgevaarlijk gekwetst.

9 september

Weer is er een vliegtuigaanval, dit keer met een dodelijk slachtoffer: Louise Missinne.

Oktober

Er wordt beslist om een gemeentelijke slachterij in te richten *'overwegende dat er voor de burgers groote moeilijkheid bestaat om aan vleesch te geraken alhoewel er voldoende is, dat er bovendien overdreevene prijzen voor gevraagd worden; gehoord de mededeling van den heer burgemeester dat hij, onder de naam van gemeenteslachterij, een komiteit tot stand gebracht heeft voor doel hebbende de hoeveelheid vleesch die wekelijks door de militaire overheid toegelaten is, te slachten en onder de bevolking te verdeelen.'*

De gemeentelijke slachterij, opgericht in 1916 (foto uit 1917) met (rechtstaand) de deelnemende slagers: Alexander Vanderper, Maurice Strobbe, Achiel Bonte (?), Juul Deurinck, Leon Vanzielegheem, (...), (?) Bonte en (zittend) de commissie: Leon Denolf, Pol Delafontaine, Pamphile Vanhonzebrouck, veearts René Colpaert, Leon Devriese, Oscar Coussement en Arthur Cloet.

Op dezelfde raadszitting worden de wedden van de onderwijzers verhoogd. Aan de Berchmansschool geven op dat moment les: Ernest Huyghebaert, Cleophas Sintobin (laat zich echter vervangen), Cyriel Lemahieu (vervanger van G. Delefortrie), Constant Vincent en de kloosterzusters Julie Vergote en Emilie Roelens. In de gemeenteschool daarentegen staat meester Henri Vereenoghe er alleen voor. In de Aangenomen Meisjesschool staan 7 zusters in voor het onderwijs. Er zijn op dat moment 20 kosteloze leerlingen in de gemeenteschool, 271 in de jongensschool en 272 in de meisjesschool. Het onderwijs in die periode verloopt wel zeer onregelmatig.

Paardenkontrolle

Er zijn in Lichtervelde op dat ogenblik ca 200 landbouwpaarden en enkele rij- of koetspaarden. De Duitsers willen natuurlijk over deze reserve aan trekkracht en rijdieren kunnen beschikken indien de oorlogsomstandigheden zulks zouden vereisen. De kontrolle van de opeisbare paarden gaat in 1916 dan ook onverminderd door. Er zijn kontrolles op 5 januari, 31 maart, 20 april, 12 mei en 2 juni. De paarden moeten hun gareel aan hebben en op de markt worden samengebracht. Essentieel bij de kontrolle is dat ze het brandmerk van de *Ortskommandantur* (in de hoef) kunnen tonen. De verordening vermeldt letterlijk: 'Ongehoorzaamheid of te laat komen en niet komen worden met gevang of een overeenstemmende boete bestraft'.

Bevolkingscijfers

Dat 1916 voor de Lichterveldenaren een slecht jaar was, blijkt ook uit de bevolkingscijfers: 111 geboorten tegenover 123 sterfgevallen. De oorlog heeft ook de bewegingsvrijheid beperkt: slechts 20 inwijkingen en 12 uitwijkingen. Er zijn nu in totaal 6.737 Lichterveldenaars.

Heemkundige kring Karel Van de Meule

1917

Uit de gemeenteraad - maart

De gemeente gaat een lening aan van 90.000 Fr. om te kunnen voldoen aan de uitgaven van openbare weldadigheid en Duitse bezetting.

De gemeenteraad ontvangt een brief van *Ortskommandant* Meier die veearts Polydor Desmet ontzegt *'in het vervolg nog vleesch van geslacht vee onder gezicht van gebruikbaarheid te keuren, omdat hij tweemaal volweerdig gezond vleesch voor ongebruikbaar verklaarde. Bij de tegenwoordige schaarsheid van vleesch moet er met alle middels naar spaarzaamheid gestreefd worden. Voor de vleeschkeuring komt nog enkel veearts Colpaert in aanmerking'*.

VELOS.

Volgens verordening van het Opperlegerbestuur zijn al de rijwielen die in 't gebied der Ortskommandantur Lichtervelde bestaan, in beslag genomen met alle toebehoorten en banden.

De Ortskommandantur weet dat een groot aantal rijwielen verborgengehouden worden, deels uiteengenomen.

Alle rijwielen, ook de mogelijks nog niet aangegevene, moeten vergaard en op Vrijdag 18de dezer, tusschen 2 en 7 ure namiddag afgeleverd worden in de Brouwerij, Statiestraat, n° 134 (Labens.)

Niet inleveren en achterhouden wordt ten strengste gestraft, ook voor moedwillig niet afleveren of beschadigen der rijwielen en hunner deelen wordt dringend gewaarschuwd.

De Ortskommandant
(Get.) **MEIER**
Hoofdman.

LICHTERVELDE, 15 Mei 1917.

In 1917 werd van alles opgeëist.

Duits kerkhof

Het aantal Duitse gesneuvelden loopt zo hoog op dat de Duitse overheid beslist om hun soldaten niet langer op het burgerkerkhof te begraven maar om een apart militair kerkhof aan te leggen. In de Torhoutstraat, achter het kapelletje van Onze Lieve Vrouw van Altijddurende Bijstand vindt men geschikte grond. Tegen het einde van de oorlog liggen daar niet minder dan 632 Duitse en een vijftigtal andere soldaten begraven. In het voorjaar van 1932 zal het Duits kerkhof ontgraven worden en de stofelijke resten naar Hooglede overgebracht.

5 mei - luchtaanval op het station

Het spoorwegstation met zijn knooppunt is vanzelfsprekend regelmatig het doelwit van aanvallen.

De luchtaanval van 5 mei, met 19 bommen op het station, veroorzaakt gelukkig geen al te grote schade.

Gemeenteraad van augustus

Na de dood van schepen Aloïs Missinne wordt August Depuydt benoemd als nieuwe schepen.

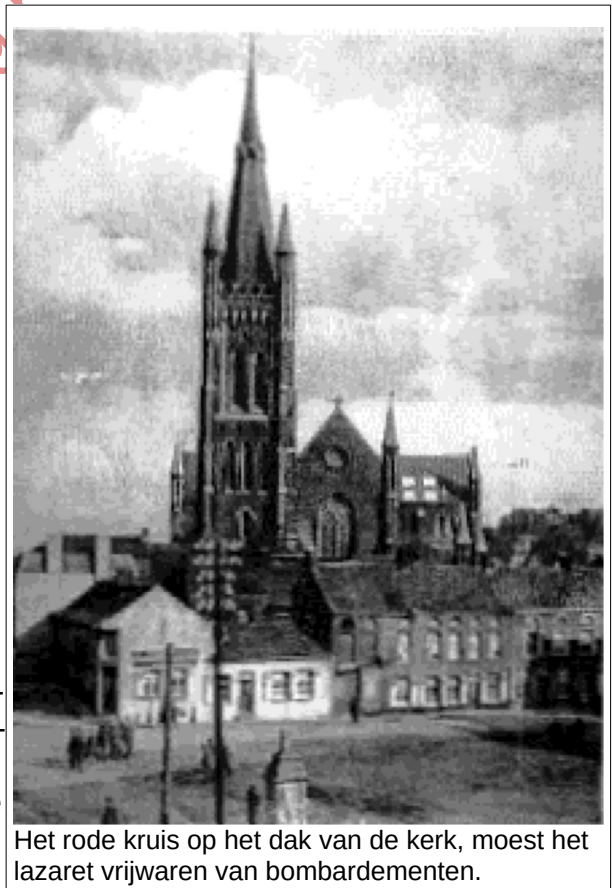
Opeisingen

In 1917 bereiken de opeisingen een hoogtepunt. Naast voor de hand liggende zaken, zoals koperen voorwerpen, rijwielen en banden, worden ook biljartbanden, matrassen en kussens gevuld met paardenhaar, jutezakken en noten opgeëist. Ook notelarenhout (voor het maken van gewerkolven) is een gegeerde grondstof.

De kerkelijke diensten

Sedert de zomer van 1917 doet het kerkgebouw dienst als veldhospitaal voor de Duitse soldaten. Voor de eucharistievieringen moeten dus noodoplossingen gezocht worden.

Tijdens de wekdagen wordt de mis voortaan opgedragen in de zaal van Den Handboog ofwel in de Potteriezaal en dit meestal door pastoor Desmet. Voor de zondagsdienst maakt men ook gebruik van de Berchmansschool waar de houten wand

Het rode kruis op het dak van de kerk, moest het lazaret vrijwaren van bombardementen.

tussen twee klassen weggenomen wordt om zodoende een grotere ruimte te creëren. Het is onderpastoor Verstraete die er de mis opdraagt. Ook in de kapel van de zusters Paulinen wordt er mis gedaan en dit door E.H. Vandenhemele. De kapel is echter veel te klein en het is steeds aanschuiven geblazen. Zelfs in de Veldschool wordt van twee klaslokalen één ruimte gemaakt, waar E.H. Six de mis kan lezen.

4 augustus

Die dag is er weer een zware aanval op het station. De Franse piloten Savarin en Delaunoy bestoken een Duitse munitietrein die even buiten het station vertrekkenklaar staat. Een helse reeks van ontploffingen is het resultaat.

26 oktober - een zwaar bombardement

In een tijdspanne van één uur vallen niet minder dan 65 bommen op het centrum van onze gemeente. Vooral het klooster van de zusters Paulinen wordt zwaar getroffen: vier zusters komen om tijdens het bombardement en een vijfde zuster overlijdt enkele maanden later aan de gevolgen van haar verwondingen³. Ook de accordeonfabriek Callewaert wordt zwaar getroffen. Emma Boone, de echtgenote van Felix Callewaert, wordt zwaar gekwetst en overlijdt 's anderendaags.

6 november

Tijdens de nacht bombarderen de geallieerden opnieuw het station. Ze zijn echter misleid door de Duitsers die een nepstation gebouwd hebben, compleet met lichten en signalen. De aanval mislukt dus maar toch zijn er 2 doden te betreuren.

November - deportatie naar Herentals

De situatie in Lichtervelde wordt hoe langer hoe onveiliger door de vele vliegtuig-aanvallen en de Duitse overheid besluit dat de zwakkeren (ouderlingen, alleenstaande vrouwen met kinderen...) de gemeente zoveel mogelijk moeten verlaten en naar veiliger oorden moeten overgebracht worden. Op 7 november worden een honderdvijftigtal Lichterveldenaren aangeduid voor evacuatie naar Herentals⁴. Een goe-

Vier kloosterzusters werden het slachtoffer van het bombardement op 26 oktober 1917.

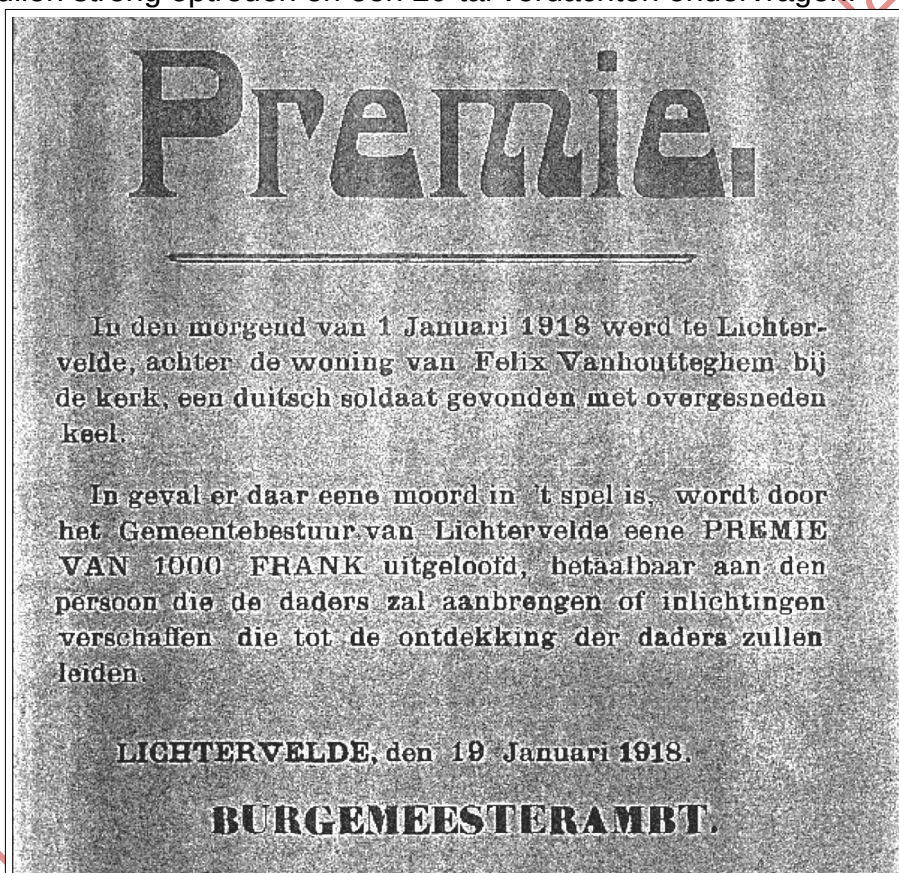
³ Zuster Cornelia, in de wereld Sidonie Ocket, (°24/11/1880 - †04/07/1918)

⁴ Er werden ook een 10-tal personen naar Eeklo geëvacueerd.

de week later brengt een goederentrein ze naar hun bestemming. De reis duurt meer dan 12 uur. Er wacht hen een hard bestaan tot op het einde van de oorlog. Velen zullen dan ook de bevrijding niet meer beleven. Wie overlijdt, wordt ginder begraven. Het zal duren tot maart 1919 voordat de sterk uitgedunde groep ballingen naar huis kan terugkeren.

Oudejaarsnacht 1917 - moord op een Duits soldaat

In de vroege morgen van 1 januari 1918 wordt achter de woning van Felix Vanhoutteghem aan het Kerkplein een Duits soldaat vermoord aangetroffen. Een uit de hand gelopen dronkemansruzie tijdens de oudejaarsnacht, of een goed voorbereide moord, wie zal het zeggen? Het procesbundel is voorlopig niet teruggevonden. De Duitsers zullen streng optreden en een 20-tal verdachten ondervragen.

1918

17 maart - Lichterveldenaar neergeschoten te Torhout

Lichterveldenaar Emiel Saelen, op de vlucht met een gestolen paard, wordt door Duitse soldaten doodgeschoten te Torhout.

19 maart - executie van 2 Lichterveldenaren

De moord op een Duitser tijdens de oudejaarsnacht krijgt een tragische ontknoping. Jeroom Vanclooster (21 jaar) en Gaston Werbrouck (19 jaar) die opgeleid waren, verdedigen zich stuntelig en worden schuldig verklaard. Dit wordt bevestigd door de krijgsraad van 12 februari waarin ze ter dood worden veroordeeld. De executie gebeurt op de koer van de meisjesschool, kant Vredestraat. Later zal blijken dat beiden onschuldig waren.

Kerkdiensten in De Zwaan

In de loop van 1918 staat de Duitse overheid zaal De Zwaan af om er de kerkelijke diensten te houden. Ook de biechtstoelen worden er opgesteld. Tot op het einde van de oorlog blijft dit de enige plaats waar de mis gecelebreerd wordt.

Na de wapenstilstand wordt de Congregatiezaal, waar tijdens de bezetting steeds soldaten verbleven hadden, voor de eredienst vrijgemaakt.

Uit de gemeenteraad - juli

Er wordt gedebatteerd over het comité der volkssoep. 1125 mensen genieten nu van de gratis soepuitdeling. Toch is er een discussie over het nut van dit comité en wordt de vraag naar toelage van 0,50 Fr. per persoon verdaagd. In september wordt deze toelage dan toch goedgekeurd omdat het comité verplichtend is.

Er is sprake van de 'gazdienst' te hernemen die sedert september 1917 afgeschaft is. De raad wil dit enkel doen op voorwaarde dat de leidingen afgesneden worden naar al de huizen die niet door burgers bewoond zijn.

28 juli - 5 kinderen komen om

Vijf kinderen van Het Veld komen om wanneer ze aan het spelen zijn nabij het oefenplein voor de soldaten in de buurt van De Griete. Plots ontploft munitie en worden de kinderen die tussen 6 en 11 jaar oud zijn dodelijk getroffen. Het zijn de gebroeders Leo en Joannes Roose, Prosper en Gentiel Vanhove en Hieronymus Schatteman.

Najaar '18 - het eindoffensief

De Duitsers zijn nu aan de verliezende hand maar het eindoffensief eist nog zijn tol aan mensenlevens. Tussen 6 september en 25 oktober sneuvelen nog 12 Lichterveldse soldaten⁵.

16 oktober - ze zijn weg!

Op 16 oktober verlaten de Duitse troepen Lichtervelde maar ze laten wel een spoor van vernieling achter. Wellicht deels uit frustratie, deels om de opmars van de geallieerde troepen te vertragen. Zo worden de volgende gebouwen en plaatsen vernield: de herberg Het Haantje, het huis van molenaar Eduard Devos, het stationsgebouw, de herbergen Den Drieweg en De Kruiskalsijde, een aantal duikers over beken en ook de spoorwegovergang. De Hofmolen in de Zwevezelestraat en de kerktoren, die als uitkijkpost voor de oprukkende Belgen zouden kunnen dienen, worden gedynamiteerd. De kerk zelf is één ravage en de torenspits vernielt in zijn val het huizenblok voor de kerk. Het spoorwegviaduct in de Burgemeesterstraat wordt opgevuld zodat niemand nog kan passeren.

Die dag vallen er ook nog twee dodelijke slachtoffers: Leonard Lips uit de Wullepstraat en een legeraalmoezenier van het 3de Linie-regiment⁶.

Bevrijding

Reeds acht dagen voor het eigenlijke einde van de oorlog komt de bevolking op straat om feest te vieren. Onderstaande getuigenis is door onderwijzer Constant Vincent in het verslagboek van de Koninklijke Fanfare Sint-Cecilia opgetekend:

'Op eersten oogst brak de vreeselijke oorlog uit, die plotseling een einde kwam stellen aan al deze vroolijke vooruitzichten. Door deze wreede wereldgebeurtenis, heeft onze maatschappij, evenals vele andere zaken ongenadig geleden.

Werkende leden moesten optrekken om in dezen uitersten nood het bedreigde en overvallen Vaderland te verdedigen; anderen, zoowel kommissie- en eere- als spelende leden, door de omstandigheid gedwongen, moesten de gemeente verlaten. Dit zegt genoeg hoe onze maatschappij gesteld was. Ook werd iedereen gelast, zooveel mogelijk, elk voor zijn speeltuig, muziek en militaire kleeding te zorgen. D'Heer voorzitter nam op zich het kostelijk en prachtig nieuwe vaandel, alsmede eenige der bijzonderste eemerken en andere kleinigheden - maar toch van weerde - te vrijwaren.

⁵ Het waren: Jules Moreels (06/09), Victor Desmet (24/09), Achiel Verduyn (26/09) Eugeen Bonte, Achiel Callewaert en Polycarpe Derous (28/09), Adolf Declercq en Alexander Vansteelandt (30/09), Urbain Mortier (07/10), Kamiel Fiems (14/10), Henri Vanwymelbeke (20/10) en Alfons Devos (25/10).

⁶ Alfons Poulet (°Dottenijs 02/07/1882) was aalmoezenier bij het Derde Linieregiment. Op 16 oktober geraakte hij te Lichtervelde door een Duitse granaatscherf dodelijk gewond. Nog dezelfde dag overleed hij te Jonkershove aan zijn verwondingen (zie LYR, René.: Onze Helden, Brussel 1922).

Wat baat het iets aan zorgvuldige handen toe te vertrouwen, wanneer men te doen heeft met mannen die hier gedurende vier lange jaren als echte barbaren zijn te werke gegaan... Eenige speeltuigen werden opgeëischt, anderen werden gestolen of geroofd, nog anderen - zeker om te toonen waarin de Duitsche cultuur bestaat - werden erg beschadigd of onbruikbaar gemaakt. Onze prachtige militaire kleeding werd niet beter behandeld! Benevens vele andere diefstallen, werden in het huis van ons kommissielid, d'Heer August Mattan alleen 17 broeks die daar in bewaring gebracht werden, gestolen... Ziedaar in welken toestand wij ons bevonden, bij 't begin van den wapenstilstand. Eene gilde met geëerbiedigd en gezaghebbend hoofd, met bekwaam bestier en ievervolle werkende leden kan niet ten onderen gaan, dit bewijst eens te meer onze Muziekmaatschappij Ste Cecilia... Nauwelijks waren wij het verschrikkelijk kanongebulder ontwend of twee kommissieleden, namelijk d'Heeren Alberiek Delafontaine en Constant Vincent staken reeds de hoofden te zamen om te zien of ons muziek nog op de beenen zou kunnen gebracht worden. Daarom werd besloten op woensdag 3den november 1918, de overgebleven muzikanten bijeen te roepen, ten einde eenen bilan op te maken over de gelede schade. Deze werd nauwkeurig opgemaakt door voornoemden heer Delafontaine.

Na het opmaken van den inventaris waren de muzikanten zoodanig opgeruimd van geest dat zij met den grootsten aandrang vroegen, om op de markt de Brabançonne te mogen spelen. Zo hoorde men, voor de eerste maal sedert meer dan vier volle jaren, de vrolijke tonen van ons Vaderlandsch lied weergalmen. In gezeiden inventaris zien wij alles wat er van onze schoone maatschappij met hare 65 leden nog overbleef. Niettegenstaande werd, op aandringen van eenige muzikanten, voorgesteld met de overblijvende eene repetitie te houden, ten einde zoo mogelijk, zich te bereiden tot de terugkomst van onzen geachten heer voorzitter die nog in de omstreken van Gent verbleef. Daar deze repetitie betrekkelijk wel gelukte, werd een uitgang belegd. De bijval welke deze uitgang, de eerste na vier jaren bloedigen oorlog, verwierf, verdient hier wel een klein plaatske. Daarvoor meenen wij niet beter te kunnen doen dan het klein verslag aan te halen, welke daarover naar den heer Voorzitter gezonden werd, en dat zegt:

“Geachte Heer voorzitter,

Hierbij een korte beschrijving over ons uitstapje van zondag laatst dat opperbest gelukt is. Jammer dat g'er niet en hebt kunnen tegenwoordig zijn. Alwie belang in ons muziek stelt en een weinig glorie bezit, moet preusch geweest zijn. 't Geleek waarlijk een zegetocht. Oordeelt liever: Op de markt, geschaard rond de Vaderlandsche Vlagge, eerst de Brabançonne. Veel toehoorders ... Dan, vaandel voorop, al de Neerstraat naar de Statie. Omtrent al de huizen bevlagd, en wij met een 25tal eereleden en wel 125 soldaten van allen rang (meest Franschen) naar ons spelend lid d'Heer Jules Vandermeersch. Daar een woordje van innigen dank en erkentelijkheid aan Fransche en Belgische soldaten (welgekomen en toegejuicht) In den terugtocht naar de plaatse, een klein uurken vertoefd bij ons lid Gustaaf Werbrouck. Binstdien en langst den weg naar Benonie Delecluyse, gedurig verlichting en vuurwerk door de Franschen (zeker uit dank?) Vandaar naar 't lokaal en met 't herte vol voldoening afscheid genomen met het gedacht ons allen goed te bereiden om eens lustig Cecilia te vieren”.

Uw zeer genegen en verkleefde C. Vincent'

Er wordt overeengekomen het Ceciliafeest te vieren op 4 december. 87 ereleden en 25 spelende leden zijn er op aanwezig. Het Ceciliafeest staat volledig in het teken van de bevrijding:

'Om 4 uren namiddag, zetten wij onzen uitgang voort naar de leden in de Pottelijstraat. Ditmaal gevolgd en begeleid door honderden en honderden Amerikaansche en Fransche soldaten die door hun vroolijk gezang en luidruchtig bravogeroep hunnen voldoening uitdrukten en de spelers aanmoedigden. Met den avond kregen wij eene verrassing. De gebroeders Verstraete hadden een drietal doorschijners ofte transparanten gereed gemaakt, met de volgende spreuken: Leve België, Viva la France, Vivent nos Alliés!'

Er wordt hulde gebracht aan de tijdens de oorlog overleden leden: de muzikanten Achiel Hoet en Firmin Bonte (gesneuveld als soldaat) en dirigent Emiel Reynaert. Van de 55 vooroorlogse muzikanten zullen er na de oorlog nog slechts een 25-tal de draad terug opnemen.

De fanfare Sint-Cecilia slaagt er desondanks in haar werking onmiddellijk na de oorlog terug op te bouwen. Binnen de fanfare van de Burgersgilde ligt de toestand anders. De oorlog heeft moedeloosheid teweeggebracht in de rangen en er wordt zelfs overwogen om niet meer her op te starten. De opnieuw toenemende politieke rivaliteit zal er uiteindelijk voor zorgen dat de fanfare na een tweetal jaar toch opnieuw van start gaat.

17 november

Op het naamfeest van koning Albert (17 november) wordt het officiële bevrijdingsfeest van de gemeente gevierd.

Gemeenteraad - 12 december

Tijdens de gemeenteraadszitting van 12 december brengt burgemeester Vermeesch-Dochy hulde aan de koning en het dappere leger en spreekt zijn gevoelens van dank uit over de verlossing van de Duitse bezetting waaronder Lichtervelde gedurende 4 jaar en 1 dag geleden heeft.

Tijdens diezelfde zitting wordt het voorstel gedaan om het huizenblok voor de kerk volledig op te ruimen wegens de onherstelbare schade die de Duitsers er aangebracht hebben door de dynamitering van de kerktoren. Ook uit opzicht van hygiëne en verkeersveiligheid is het beter dat de huizen verdwijnen.

De kerktoeren werd op 16 oktober 1918 met een overmaat aan springstof gedynamiteerd. Een enorme ravage was het gevolg.